

PWYLLGOR	PWYLLGOR ARCHWILIO
DYDDIAD	9 CHWEFROR 2017
TEITL	CYNNYRCH ARCHWILIO MEWNOL
PWRPAS YR ADRODDIAD	AMLINELLU GWAITH ARCHWILIO MEWNOL AM Y CYFNOD HYD AT 27 IONAWR 2017
AWDUR	LUNED FÔN JONES - RHEOLWR ARCHWILIO
GWEITHREDIAD	DERBYN YR ADRODDIAD, SYLWEBU AR Y CYNNWYS A CHEFNOGI'R GWEITHREDIADAU SYDD EISOES WEDI'U CYTUNO GYDA'R GWASANAETHAU PERTHNASOL

1. CYFLWYNIAD

1.1 Mae'r adroddiad yma yn crynhoi gwaith yr Adain Archwilio Mewnol am y cyfnod o 21 Tachwedd 2016 hyd at 27 Ionawr 2017.

2. GWAITH A GWBLHAWYD YN Y CYFNOD

2.1 Cwblhawyd y gwaith canlynol yn y cyfnod hyd at 27 Ionawr 2017:

Disgrifiad	Nifer
Adroddiadau am Archwiliadau o'r Cynllun Gweithredol	5
Adolygiadau Grant	1
Archwiliadau Dilyniant	2

Ceir manylion pellach ar y gwaith yma yng nghorff yr adroddiad hwn ac yn yr atodiadau amgaeedig.

2.2 Adroddiadau Archwilio

2.2.1 Mae'r tabl canlynol yn gosod allan yr archwiliadau o'r cynllun a gwblhawyd yn y cyfnod hyd at 27 Ionawr 2017, gan ddangos y categori barn perthnasol a chyfeiriad i'r atodiad perthnasol.

TEITL	ADRAN	GWASANAETH	BARN	ATODIAD
Gwerthiant Diesel	Economi a Chymuned	Morwrol a Pharciau Gwledig	C	Atodiad 1
Trefniadau Parhad Busnes-Gwasanaeth	Oedolion, Iechyd a Llesiant	Ar draws yr Adran	B	Atodiad 2
Bryn Blodau, Blaenau Ffestiniog	Oedolion, Iechyd a Llesiant	Preswyl a Dydd	B	Atodiad 3
Gweithwyr Cefnogol (Derwen)	Plant a Chefnogi Teuluoedd	Plant a Theuluoedd	C	Atodiad 4
Iechyd Anifeiliaid	Rheoleiddio	Gwarchod y Cyhoedd	B	Atodiad 5

2.2.2 Mae categorïau barn yr adroddiadau yn datgan y canlynol:

- Barn "A" Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn.
- Barn "B" Mae rheolaethau mewn lle, a gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol gan fod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau.
- Barn "C" Ni ellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond ni ddarganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth.
- Barn "CH" Ni ellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol gan nad oes rheolaethau derbyniol yn bodoli, a darganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth hyn.

2.3 Grantiau

2.3.1 Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol ddarparu 'tystiolaeth o wariant priodol' o'r dyraniadau ar gyfer chweched dosbarth ac addysg barhaus i oedolion. Mae canllawiau Archwilio Awdurdodau Lleol ar gyfer Ariannu Llywodraeth Cynulliad Cymru' yn nodi y bydd yr Awdurdod Lleol yn darparu'r wybodaeth ganlynol yn flynyddol i Lywodraeth Cymru:

- a) rhestr o bob adroddiad archwilio mewnol sydd wedi'u cwblhau yn ystod y flwyddyn honno sy'n cynnwys unrhyw ddysgu mewn ysgol neu yn y gymuned lle y mae grantiau Llywodraeth Cymru yn gyfrifol am y costau yn gyfan-gwbl neu'n rhannol;
- b) ar gyfer yr adroddiadau hynny, mae angen y farn archwilio gyffredinol yn ogystal ag unrhyw wendidau sylweddol a nodir yn ogystal â'r cynllun gweithredu / sylwadau rheoli i fynd i'r afael â'r gwendidau hynny;
- c) copi o adroddiad blynyddol y Pennaeth Archwilio Mewnol (neu gyfwerth);
- d) copi o lythyr rheoli yr archwiliad allanol sy'n gysylltiedig â'r flwyddyn ariannol benodol wedi iddo gael ei gyflwyno i'r Cyngor. (Bydd hyn yn y dystysgrif archwilio gan eich cyfrifon 2015-16 archwiliedig blynyddol).

2.3.2 Cyflwynwyd y wybodaeth uchod ynghyd â'r rhestrau gwirio cysylltiedig at Lywodraeth Cymru ar 11 Ionawr, 2017, o fewn y terfyn amser sef 31 Ionawr 2017.

2.4 Archwiliadau Dilyniant

2.4.1 Mae'r tabl isod yn crynhoi'r dilyniant a gwblhawyd yn ystod y cyfnod:

TEITL	ADRAN	GWASANAETH	BARN DILYNIANT
Arlwyaeth – Ysgol Ardudwy, Harlech	Addysg	Arlwyo	Derbyniol
Arlwyaeth – Ysgol y Gader, Dolgellau	Addysg	Arlwyo	Derbyniol

2.4.2 Gosodir gwaith dilyniant mewn un o bedwar categori:

Rhagorol - pob un o'r argymhellion wedi ei gweithredu yn unol â'r disgwyl.

Derbyniol - y rhan fwyaf o'r argymhellion wedi eu gweithredu yn ôl y disgwyl.

Anfoddhaol - nifer o'r argymhellion heb eu gweithredu.

Annerbyniol - y mwyafrif o'r argymhellion heb ei gweithredu, a dim tystiolaeth o ymdrech i wella rheolaeth fewnol.

2.4.3 Mae'r rhestr isod yn dangos yr Adroddiadau Barn 'C' neu 'CH' a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio fel atodiadau i'r adroddiadau chwarterol, lle nad yw'r adroddiad dilyniant wedi'i gyflwyno i'r Pwyllgor eto. Mae'r rhestr yn dangos y dyddiad sy'n darged cwblhau pob un o'r archwiliadau dilyniant hyn:

Targed Cwblhau: Chwarter yn diwedd 31 Mawrth 2017

Plas y Don

Plas Hedd

Cynnal a Chadw Adeiladau a Safleoedd

3. GWAITH AR Y GWEILL

3.1 Roedd y gwaith canlynol ar y gweill ar 27 Ionawr 2017.

- Cefnogi Adolygiadau Ffordd Gwynedd (*Corfforaethol*)
- Trefniadau Diogelu – Gwiriadau'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (*Corfforaethol*)
- Iechyd a Diogelwch – Coed (*Corfforaethol*)
- Trefniadau Diogelu – Ymwybyddiaeth Gweithwyr o'r Polisi (*Corfforaethol*)
- Trefniadau Diogelu – Sefydliadau (*Corfforaethol*)
- Rheoli Gwybodaeth – Sefydliadau (*Corfforaethol*)
- Defnydd o Gardiau Credyd (*Corfforaethol*)
- Y Fenter Twyll Genedlaethol (*Corfforaethol*)
- Trefniadau Diogelu ac Amddiffyn Plant (*Addysg*)
- Ystadegau a Chyfrifiadau - Uwchradd
- Ysgolion – Cyffredinol (*Addysg*)
- Budd-daliadau – Adolygiad o'r Rheolaethau Allweddol (*Cyllid*)
- Storiol – Trefniadau Llywodraethu a Rheoli (*Economi a Chymuned*)
- Cyfrifon Clybiau Ieuenctid (*Economi a Chymuned*)
- Hafan (*Economi a Chymuned*)
- Diogelu Rhag Colli Rhyddid (*Oedolion, Iechyd a Llesiant*)
- Gweithwyr Cefnogol – Oedolion (*Oedolion, Iechyd a Llesiant*)
- Trefn Gwynion Gwasanaethau Cymdeithasol (*Oedolion, Iechyd a Llesiant*)
- Taliadau Uniongyrchol (*Oedolion, Iechyd a Llesiant*)
- Rheolaeth Fflyd (*Priffyrdd a Bwrdeistrefol*)
- Gwastraff Masnachol (*Priffyrdd a Bwrdeistrefol*)
- Trefniadau Recriwtio a Phenodi (*YGC*)

4. ARGYMHELLIAD

- 4.1 Gofynnir i'r Pwyllgor dderbyn yr adroddiad hwn ar waith yr Adain Archwilio Mewnol am y cyfnod o 21 Tachwedd 2016 hyd at 27 Ionawr 2017, sylwebu ar y cynnwys yn ôl dymuniad yr aelodau, a chefnogi'r gweithrediadau cytunedig sydd eisoes wedi'u cyflwyno i reolwyr y gwasanaethau perthnasol.

GWERTHIAN DISEL ECONOMI A CHYMUNED

1. Cefndir

1.1 Mae'r Harbyrau yn cynnig gwasanaethau i'r cyhoedd megis lleoliadau angorfa cychod, lleoliadau cludo llestri i'r dŵr, gwerthiant disel coch yn ogystal â gwasanaethau eraill. Mae gan pob harbwr Harbwr Feistr, sydd yn rheoli'r harbwr o ddydd i ddydd gyda staff o dan ei reolaeth.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod trefn briodol ar gyfer gweinyddu a derbyn incwm o wariant disel yn Harbyrau Aberdyfi, Abermaw a Phorthmadog yn ogystal ag edrych ar y posibilrwydd o gyflwyno trefn newydd i alluogi cwsmeriaid dalu am wasanaeth morwrol yn y tri harbwr drwy wneud defnydd o gardiau credyd/debyd.

3. Prif Ddarganfyddiadau

3.1 Y prif ddarganfyddiadau yn deillio o'r archwiliad yw bod rheolaethau wedi eu sefydlu gan y Gwasanaeth Morwrol, ond bod angen tynhau ar y rheolaethau hyn gan na ellir dibynnu arnynt ar hyn o bryd. Manylir ar y meysydd sydd angen sylw isod:

3.1.1 Gwelwyd achosion ym mhob un o'r Harbyrau lle nad oedd yr incwm a gasglwyd wedi bod yn cael ei fancio'n wythnosol yn unol â'r disgwyl. Gwelwyd oediad o dros fis yn Harbwr Abermaw ac oediad o dros 3 wythnos yn Harbwr Porthmadog.

3.1.2 Gwelwyd bod incwm gwerthiant disel coch yn yr Harbyrau sydd ar adegau yn gynnwysedig o'r elfen treth ychwanegol 'additional duty' o £0.4681 yn cael ei gyfeirebu i gyd i god byr D 'Gwerthu Disel', sy'n golygu bod yr incwm treth ychwanegol yn cael ei drin fel incwm yn gynnwysedig o DAW. Nid yw'r dreth ychwanegol yn cynnwys TAW. Golyga hyn bod 5% o'r incwm a gesglir mewn treth ychwanegol yn cael ei dalu drosodd i Cyllid a Thollau EM yn ddianghenriad.

3.1.3 Gwelwyd achosion yn Harbyrau Abermaw a Phorthmadog lle nad oedd y ffioedd cywir wedi cael eu codi am werthiant disel. Mae trefn yn bodoli lle mae'r Pen Swyddog Morwrol a Pharciau Gwledig yn anfon e-bost at yr Harbwr Feistri yn eu hysbysu pan fo newid ym mhrisiau'r tanwydd yn dilyn pryniant stoc newydd ac fe ddisgwylir bod yr Harbwr Feistri yn gweithredu ar hyn.

3.1.4 Gwelwyd bod trefn dda yn bodoli yn y tri Harbwr o sicrhau bod cwsmeriaid yn cwblhau datganiad o ba % o'r pryniant disel sy'n cael ei ddefnyddio at bwrpasau masnachol a domestig. O'r sampl archwiliwyd gwelwyd bod datganiad yn bodoli ar gyfer pob gwerthiant fodd bynnag, gwelwyd achosion yn Harbyrau Abermaw a Phorthmadog lle nad oedd y cwsmeriaid wedi arwyddo'r datganiadau pob tro.

3.1.5 Wrth archwilio rhestr cwsmeriaid Harbwr Aberdyfi sydd yn derbyn credyd gan y Cyngor ar gyfer pryniant disel, gwelwyd bod cwsmer rhif cwsmer 016785 â dyledion costau trydan ac ad-daliad dŵr yn deillio yn ôl i 2010. Yn dilyn trafodaethau pellach ynghylch y mater gyda'r Pen Swyddog Morwrol a Pharciau Gwledig, bu iddo fynegi

bod angen trefnu i ddileu'r dyledion oherwydd amgylchiadau busnes y cwsmer bryd hynny.

- 3.1.6 Mae gan y Gwasanaeth Morwrol drefn dda o gofnodi manylion y disel a werthir, y stoc disel a brynir ynghyd â manylion y stoc disel sydd mewn llaw ar gyfer pob un o'r Harbyrau. Fodd bynnag, gwelwyd gwallau yn ffigyrau stoc mewn llaw ar daenlen Harbwr Porthmadog ar gyfer misoedd Mehefin 2016 a Gorffennaf 2016, bellach mae'r gwallau wedi eu cywiro.
- 3.1.7 Gwelwyd bod trefn gan Harbwr Feistr Abermaw o ganiatáu i gwsmeriaid gael credyd, ond yn hytrach na chodi anfoneb arnynt pob mis, caniateir iddynt gael credyd am gyfnod hirach na mis ac wedyn yn caniatáu iddynt dalu'r ddyled pan yn gyfleus. Gwelwyd bod un cwsmer wedi cael hyd at 3 mis o gredyd cyn bod y cwsmer wedi talu ei ddyledion. Fe weinyddir y drefn yma gan yr Harbwr Feistr yn unig. Mae'r drefn yma yn effeithio ar lif arian y Cyngor. Deëllir ei fod yn fwriad gan y Pen Swyddog Morwrol a Pharciau Gwledig i derfynu'r drefn o godi anfonebau ar gwsmeriaid pan fydd y system newydd o dalu gyda chardiau wedi ei sefydlu yn y tri Harbwr.
- 3.1.8 Wrth archwilio taenlenni manylion gwerthiant a phryniant disel Abermaw a'r llyfrau derbynebau a bancio, daethpwyd ar draws amryw o wallau megis incwm anghywir wedi ei gasglu gan y cwsmer a rhifau derbynebau wedi eu mewnosod yn y manau anghywir ar y taenlenni.
- 3.1.9 Deëllir bod y Gwasanaeth Morwrol wedi ystyried y posibilrwydd o osod peiriannau cardiau yn yr Harbyrau, ond heb wneud unrhyw waith ymchwil ar y mater hyd yma. Gall y Gwasanaeth Incwm roi'r Gwasanaeth Morwrol ar ben ffordd unwaith y bydd y Gwasanaeth Morwrol wedi adnabod pa fath o beiriannau sydd eu hangen ym mhob un o'r Harbyrau.

4. Barn yr Archwiliad

(C) Ni ellir datgan sicrwydd o briodoldeb yng ngwerthiant disel yn Harbyrau Aberdyfi, Abermaw a Phorthmadog gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle. Mae'r Gwasanaeth wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- Bancio yn wythnosol. Bydd yr Harbwr Feistri yn cadarnhau dyddiad bancio drwy gwblhau taenlen yn wythnosol ar i-Gwynedd ble bydd y daenlen yn cael ei fonitro.
- Sefydlu cod byr ar gyfer yr elfen 'Treth Ychwanegol' (Duty.) Bydd Pen Swyddog Morwrol a Pharciau Gwledig yn trafod gyda'r Uned Cyllid er sefydlu cod incwm priodol.
- Bydd yr Harbwr Feistri yn gwahaniaethu incwm ac yn defnyddio cod priodol ar gyfer y Tollau. Bydd hyn yn cael ei ychwanegu i'r daenlen adrodd ar ddisel misol.
- Ffioedd cywir yn cael eu codi yn dilyn bod newid wedi bod yn brisiau'r tanwydd (+ neu -). Bydd taenlen yn cael ei hanfon (fel yr arfer) i'r Harbwr Feistri ar ddiwedd pob mis yn cadarnhau y ffi cywir.

- Bydd ffeil yn cael ei leoli ger y pwmp disel fel na fydd gofyn bod y prynwr disel yn gorfod ymweld â'r swyddfa er arwyddo datganiad. Bydd defnyddwyr masnachol yn arwyddo un ffurflen am y flwyddyn ariannol gyfan ac nid yn arwyddo ar bob achlysur wrth dderbyn disel coch.
- Bydd dyled cwsmer rhif cwsmer 016785 yn cael ei ddileu. Roedd yr unigolyn ar y pryd wedi mynd yn fethdalwr ac felly nid oedd yn bosibl ad-ennill y ddyled. Bydd y Pen Swyddog Morwrol a Pharciau Gwledig yn cysylltu gyda'r Uned Incwm i drefnu hyn.
- Sicrhau bod y ffigyrau stoc mewn llaw ar y taenlenni adroddiadau disel yn cael eu cwblhau'n gywir a chynnal gwiriadau ar hap ar y stoc disel. Bydd Harbwr Feistri yn archwilio tanc disel ar ddiwedd pob mis er cadarnhau amcan gyfrif o stoc disel coch yn y tanc ar ddiwedd pob mis. Bydd y ffigwr hwn yn cael ei gofnodi ar y daenlen adrodd ar werthiant yn fisol.
- Sicrhau na fydd Harbwr Abermaw yn parhau i roi credyd heb godi Anfoneb gyda'r bwriad o roi diwedd ar gredyd unwaith y bydd peirannau talu wedi eu sefydlu. Ni fydd disel coch yn cael ei ddyroddi oni bai fod taliad yn cael ei dderbyn ar unwaith a hyn drwy daliad cerdyn neu arian. Bydd angen sicrhau fod peiriannau talu priodol wedi eu hadnabod ac wedi eu hawdurdodi gan yr Uned Incwm cyn y gellir gweithredu.
- Angen tynhau ar weinyddiaeth gwerthiant disel yn Abermaw - sicrhau fod yr incwm cywir yn cael ei gasglu a bod y taenlenni yn cael eu cwblhau'n gywir. Bydd rheolwyr (AFJ a BD) yn trafod hyn gyda'r Harbwr Feistr. Bydd peiriant talu drwy ddefnyddio cerdyn yn lleihau y risg.
- Cysylltu gyda'r Uned Incwm er sicrhau fod trefniant modern mewn lle cyn Gŵyl Y Pasg 2017

TREFNIADAU PARHAD BUSNES OEDOLION, IECHYD A LLESIANT

1 Cefndir

- 1.1 Mae cynlluniau parhad busnes yn manylu ar gynlluniau a gweithrediadau sy'n sicrhau nad yw defnyddwyr yn cael eu gadael heb wasanaeth maent yn ddibynnol arno mewn achosion ble fydd amhariad sylweddol annisgwyl neu fethiant llwyr i ddarparu'r gwasanaeth. Wrth ystyried y gwasanaethau cymdeithasol mae'r Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant yn ei ddarparu, mae parhad busnes yn angenrheidiol er mwyn cynnal bywydau defnyddwyr.

2 Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod trefniadau addas mewn lle i'r Cyngor allu parhau i gyflawni gwasanaeth i ddefnyddwyr, drwy adolygu prosesau'r Adran a'r trefniadau rhyngweithio gyda darparwyr allanol er mwyn gwirio'r rheolaeth sydd gan y Cyngor ar barhad gwasanaethau'r rheini, gan gynnwys gallu'r Cyngor i ddarganfod darparwyr eraill fyddai'n gallu diwallu'r angen mewn achos o fethiant gwasanaeth.
- 2.2 Er mwyn cyflawni hyn, cynhaliwyd trafodaethau gyda swyddogion perthnasol yr Adran er mwyn adnabod lefel parodrwydd y Cyngor i weithredu petai methiant busnes. Gwiriwyd cynlluniau parhad busnes cyfredol yr Adran gan sicrhau bod y manylion angenrheidiol wedi eu cynnwys, megis materion gweithredol, polisiau a meddylfryd yr Adran. Yn ogystal, archwiliwyd cytundebau â darparwyr allanol er mwyn gwirio fod cymalau i amddiffyn gallu'r Cyngor i sicrhau fod anghenion defnyddwyr yn cael eu diwallu.

3 Prif Ddarganfyddiadau

- 3.1 Darganfuwyd bod cynllunio rhagweithiol yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant wedi ei rhoi mewn sefyllfa fanteisiol petai risg i barhad gwasanaeth gan fod cynlluniau parhad busnes yn eu lle, gan gynnwys trefniadau ychwanegol sydd tu hwnt i beth sydd wedi ei ddogfennu yn y cynlluniau.
- 3.2 Mae egwyddorion y cynlluniau parhad busnes yn parhau'n berthnasol, ond mae'r manylion wedi dyddio a tybir ei fod yn amserol i'w hadolygu a'u diweddar. Wrth wneud hynny, dylid ystyried y pwyntiau a godir yn yr adroddiad yma. Mae hyn hefyd yn gyfle i ennyn perchnogaeth staff o'r cynlluniau, yn enwedig y rhai sydd wedi eu penodi'n ddiweddar.
- 3.3 Mae'n addas i wahaniaethau fod rhwng cynlluniau Gwasanaethau, ond mae lle i rannu ymarferion da ar draws yr Adran. Roedd nifer o ychwanegiadau defnyddiol yn cael eu darparu ar wahân i'r cynlluniau unigol, ond byddai eu cynnwys yn ffurfiol fel rhan o'r trefniadau yn cryfhau effeithiolrwydd.
- 3.4 Nid oedd eglurder o ran rolau staff craidd yn y cynlluniau. Yn ogystal, nid oes gan yr holl staff fynediad at y cynlluniau. Os oes disgwyliadau o fewn y cynllun i staff ymateb neu weithredu, disgwylir bod ymdrech i gyfathrebu'r cynllun yma gyda nhw a bod

mynediad parhaus iddynt gan hybu ymwybyddiaeth glir ohono.

- 3.5 Mae manylion cyswllt staff yn allweddol i lwyddiant cyfathrebu mewn achos ble bydd angen gweithredu cynllun parhad busnes. Derbynnir fod cadw manylion cyswllt personol staff yr Adran, a'u gwarchodaeth, yn fater cynhennus a gwerthfawrogwyd fod y Gwasanaethau wedi cytuno trefniadau amrywiol ar gyfer cadw manylion cyswllt personol, er budd y cynlluniau. Gwelwyd ymarfer da ble mae manylion cyswllt, adnoddau, a sgiliau defnyddiol yn cael eu nodi ar gyfer staff a phersonau eraill all fod o gymorth mewn achos perthnasol.
- 3.6 Pryd cyfeiriwyd at unigolion yn y cynllun mae rhai cyfeiriadau yn amwys megis "rheolwr cofrestredig" ble nad yw'n bosib gweithio allan pwy yw'r swyddogion o'r rhestr cysylltiadau. Mewn achos ble bydd angen gweithredu'r cynllun, dylai cysylltiadau o'r fath fod yn glir i unrhyw ddarllenydd.
- 3.7 Wrth gynllunio ar gyfer sbarduno cychwyn ymateb, mae cyfarwyddyd i ymateb yn gorfod dod gan dîm o Uwch-swyddogion y Cyngor neu'r Heddlu, allai ohirio ymateb buan a all fod yn gritigol. Mewn gwirionedd, wrth drafod gyda'r Gwasanaethau, mae rheolwyr yn ddigon cymwys i allu gweithredu yn gychwynnol o leiaf, ac mae tystiolaeth fod hynny wedi gweithio yn y gorffennol. Mae cyhoeddiadau cenedlaethol ar y mater yn awgrymu ymarfer da o gael meini prawf ar gyfer cychwyn ymateb sydd wedi ei gymeradwyo eisoes gan Uwch-swyddogion a'i gytuno fel pwerau i arfogi a grymuso rheolwyr i weithredu.
- 3.8 Gwelwyd fod rhyngwyneb y cynlluniau parhad busnes â chynlluniau ehangach (megis y Cynllun Argyfwng ar gyfer Tanwydd Cenedlaethol) yn wan ac nad oes ymwybyddiaeth lawn o'r cynlluniau yma. Mae cyswllt wedi ei sefydlu gyda'r Gwasanaeth Cynllunio at Argyfwng Rhanbarthol yn gyfle i adnabod y cynlluniau yma, a hefyd i ystyried ymateb cydweithredol ar gyfer parhau busnes.
- 3.9 Mae'r fframwaith ar gyfer contractau gyda darparwyr allanol yn manylu fod yn rhaid cael cynllun parhad busnes yn ei le. Rhagwelir y bydd rhwystrau posib i sicrhau fod y rhain yn gyflawn a chadarn yn sgil ail-strwythuro a'r lleihad adnoddau o fewn y Gwasanaeth Contractau a Monitro.

4 Barn yr Archwiliad

(B) Gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb Cynlluniau Parhad Busnes gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau. Mae'r gwasanaeth wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- Trafod a rhannu ymarfer da mewn cyfarfodydd Tîm Rheoli'r Adran, a'r posibilrwydd o'u gweithredu ar draws yr adran.
- Rhoi cyfeiriadau i'r ychwanegiadau allweddol yn y cynlluniau gan hefyd ystyried mynediad atynt ar system gyfrifiadurol y Cyngor yn ogystal â ffurfiau eraill mewn argyfwng.
- Sicrhau pan fydd newid i'r cynlluniau parhad busnes, fod trafodaethau yn cael eu cynnal gyda staff ar bob lefel mewn cyfarfodydd rheolaidd.

- Codi ymwybyddiaeth o'r cynllun yn y newyddlen adran a monitro llwyddiant y cyfathrebiad.
- Cyfeirio at fynediad i fanylion cyswllt swyddogion yr Adran yn y cynllun parhad busnes.
- Nodi yn glir teitlau swydd swyddogion sy'n gweithredu mewn argyfwng.
- Nodi yn y cynlluniau parhad busnes fod cynlluniau unigol ar gyfer sefydliadau cofrestredig, a bod y rhain yn gallu cael eu gweithredu ar gyfer ymateb blaengar.
- Trafod y posibilrwydd o rymuso staff i allu ymateb yn flaengar i osgoi sefyllfaoedd droi yn argyfwng yng nghyfarfod Tîm Rheoli'r adran.
- Cynnwys cynlluniau argyfwng tu allan i'r adran (megis tanwydd) a chynllun yr adran mewn perthynas, yn y cynlluniau parhad busnes.
- Cynnal trafodaeth gyda'r Gwasanaeth Cynllunio at Argyfwng Rhanbarthol er mwyn ychwanegu unrhyw gynlluniau perthnasol i'r cynlluniau parhad busnes.

**BRYN BLODAU, LLAN FFESTINIOG
OEDOLION, IECHYD A LLESIANT**

1. Cefndir

1.1 Lleolir cartref preswyl Bryn Blodau ym mhentref Llan Ffestiniog. Mae'r cartref wedi ei gofrestru i ddarparu gofal ar gyfer 41 o bobl gan gynnwys 8 unigolyn gyda dementia/gwendid meddyliol. Mae'r cartref hefyd yn cynnig gofal dydd i unigolion sydd am wneud defnydd o'r gwasanaeth ond sydd ddim yn preswyl yno.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod trefniadau rheoli a chynnal Cartref Preswyl Bryn Blodau yn briodol ac yn unol â rheoliadau a safonau perthnasol.

2.2 Roedd yr archwiliad yn cwmpasu gwirio bod trefniadau'r cartref yn ddigonol o ran gweinyddiaeth a staffio, rheolaeth gyllidebol, caffael nwyddau a derbyn incwm, iechyd a diogelwch, a monitro perfformiad ynghyd â sicrhau bod y defnyddwyr gwasanaeth a'u heiddo'n cael eu diogelu.

3. Prif Ddarganfyddiadau

3.1 Gwelwyd bod rheolaethau mewnol cryf yn bodoli yng Nghartref Bryn Blodau, ond bod angen tynhau ar rai agweddau yn bennaf ar hyfforddiant staff. Manylir ar y meysydd sydd angen sylw isod:

3.1.1 Dim ond dwy anfoneb yn y sampl o 12 archwiliwyd oedd â stamp dyddiad derbyn arnynt, roedd gan y gartref hen stamp, ond deallir bod y Rheolwr eisiau cael un newydd. Mae'n bwysig nodi dyddiad y derbynnir yr anfoneb ar yr anfoneb, oherwydd y dyddiad hwnnw y dylai'r Clerc ei ddefnyddio i gofnodi yn y blwch 'Pwynt Treth' ar y slip cyfeirebu TR252.

3.1.2 Mae drws blaen y Cartref yn cael ei gadw ar gau ac mae angen canu cloch i gael mynediad i'r Cartref a phwyso botwm i ymadael â'r Cartref. Nid oedd y drws wedi ei gloi yn ystod y dydd ar ddiwrnod yr ymweliad. Fodd bynnag, eglurodd y Rheolwr bod Gofalwr wedi dod a defnyddiwr gwasanaeth mewn cadair olwyn i mewn i'r Cartref am ofal dydd ac wedi gadael heb dynnu'r drws oddi ar y 'latch'.

3.1.3 Roedd 3 aelod o staff heb dderbyn hyfforddiant meddyginiaeth ers 2013 ac un heb gael ers 2009. Yn unol â'r polisi meddyginiaeth, mae'n ddisgwyliad i geisio diweddarau'r hyfforddiant yma pob 2-3 blynedd, "*Training will be updated, the target being to update every 2-3 years.*" (tud. 21). Gwiriwyd cofnodion profion cymhwysedd meddyginiaeth 3 aelod o staff a dyddiad y rhai diweddaraf oedd 2014 er bod y rhain angen eu cynnal yn flynyddol.

3.1.4 Gwelwyd bod 2 aelod o staff yn gweinyddu meddyginiaeth ond nid ydynt wedi arwyddo'r ffurflen bwrpasol i gadarnhau eu bod wedi darllen a deall y Polisi Feddyginiaeth ar gyfer y flwyddyn 2016. Fodd bynnag, dywedodd Rheolwr y Cartref ei fod yn siŵr bod yr aelodau yma o staff wedi ei ddarllen ond wedi anghofio arwyddo'r daflen gan ei fod wedi cwblhau profion cymhwysedd gyda'r ddwy.

Dywedodd y byddai'n sicrhau eu bod yn arwyddo'r daflen i gadarnhau hyn.

- 3.1.5 Fe dderbyniodd Cartref Bryn Blodau 'Hysbysiad o Ddiffyg Cydymffurfio' gan Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru (AGGCC) ym mis Mai 2016 oherwydd diffyg hyfforddiant staff. Amlygwyd bod llawer o hyfforddiant gorfodol heb ei adnewyddu ers sawl blwyddyn ac felly nid oes sicrwydd bod y staff yma yn gymwys. Mae llawer o gyrsiau hyfforddiant wedi eu cynnal ers cyhoeddi'r adroddiad yma. Wrth wirio cofnodion hyfforddi'r Cartref gwelir bod llawer o staff yn parhau i fod angen adnewyddu eu hyfforddiant a mynychu cyrsiau. Mae Rheolwr y Cartref yn ymwybodol o'r angen i barhau i adnewyddu hyfforddiant er mwyn sicrhau eu bod yn cydymffurfio gyda'r gofynion ac eglurodd bod cyrsiau wedi eu trefnu ar gyfer y dyfodol agos.

4. Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb yng ngweinyddiaeth Cartref Preswyl Bryn Blodau, Llan Ffestiniog gan fod rheolaethau wedi eu sefydlu, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae'r sefydliad wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- Rheolwr i gael stamp derbyn newydd neu lofnodi a dyddio'r anfonebau pan maent yn cyrraedd y cartref i gadarnhau'r dyddiad maent wedi cael eu derbyn.
- Sicrhau bod pob aelod o staff sy'n darparu meddyginiaeth yn arwyddo i ddatgan eu bod wedi darllen a deall y Polisi Meddyginiaeth.
- Parhau i weithio ar adnewyddu hyfforddiant staff er mwyn sicrhau bod pob aelod o staff yn gymwys ac wedi derbyn yr hyfforddiant diweddaraf.

GWEITHWYR CEFNOGOL PLANT A THEULUOEDD

1. Cefndir

1.1 Mae Tîm Integredig Derwen yn darparu cymorth i bobl ifanc ag anableddau. Mae Gweithwyr Cefnogol Derwen yn helpu'r bobl ifanc i gael eu cynnwys mewn gweithgareddau a bywyd cymunedol gan gynyddu eu sgiliau i'w gwneud yn fwy annibynnol. Gall Derwen hefyd ddarparu cyfnodau o ofal seibiant dros nos yn y cartref i deuluoedd.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.2 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod rheolaethau mewnol priodol mewn lle ar gyfer diwallu anghenion defnyddwyr fel yr amlinellir yn eu Cynlluniau Gofal. Roedd yr archwiliad yn cwmpasu sicrhau bod trefniadau recriwtio Gweithwyr Cefnogol, hyfforddiant, monitro gweithgareddau a gweinyddu cyflogaeth ac ad-daliadau costau yn briodol.

3. Prif Ddarganfyddiadau

- 3.1 Cyhoeddwyd adroddiad gan Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru (AGGCC) ar 30/11/16 yn dilyn ymweliad byr rybudd â Derwen ar 26/07/16. Bwriad yr arolwg oedd ystyried ansawdd a bywyd y bobl ifanc sy'n derbyn gwasanaeth. Er bod cwmpas yr archwiliad yma yn gorgyffwrdd ag arolygiad yr AGGCC, ni chwtogwyd ar y profion archwilio er mwyn gwirio'r cynnydd ers yr arolygiad. Adroddwyd gan yr AGGCC na ddarganfuwyd unrhyw feysydd o ddiffyg cydymffurfio, ond cynigwyd argymhellion er mwyn gwella'r gwasanaeth. Mewn ymateb i'r adroddiad, lluniodd Derwen gynllun gweithredu i gwrdd â'r argymhellion.
- 3.2 Mae Manylion Person swydd Gweithiwr Cefnogol yn mynegi ei fod yn 'hanfodol' bod gweithwyr yn meddu ar 'NVQ Lefel 3 Gofal Iechyd a Chymdeithasol - Llwybr Gofal Plant' neu yn barod i weithio tuag ato. Gwiriwyd y bas-data hyfforddiant a thaenlen bwrpasol y Gwasanaeth ar gyfer sampl o weithwyr a gwelwyd amrywiaeth o gymwysterau gwahanol, rhai gyda nifer a rhai heb lawer. Gwelwyd esiampl o Weithiwr Cefnogol yn darparu gwasanaeth i gleient ble nad oedd tystiolaeth bod hyfforddiant 'Respect' wedi ei dderbyn, yn unol â'r asesiad risg. Darganfuwyd nad oedd llawer o weithwyr yn gymwysedig yn NVQ Lefel 3. Mae angen i'r gweithwyr weithio isafswm o oriau fel rhan o'r cymhwyster sy'n ei wneud yn anodd i weithwyr achlysurol gymhwyso. Nid oes ychwaith gymaint o gymorth ariannol i weithwyr dros 25 oed i hyfforddi i lefel NVQ. Yn ogystal, mynegwyd bod gweithwyr cymwysedig yn dueddol i gamu ymlaen i swyddi eraill wedi iddynt gymhwyso sy'n ei gwneud yn anodd penodi a chadw gweithwyr cymwysedig yn NVQ Lefel 3.
- 3.3 Gwelwyd bod amryw o hyfforddiant ar gael i'r gweithwyr petaent yn dymuno eu mynychu. Fodd bynnag, nid oes gan weithwyr di-swyddfa megis Gweithwyr Cefnogol fynediad at E-Gwynedd a'r Ganolfan Bolisi ar hyn o bryd, ond disgwylir i hyn newid

unwaith mae System Integredig Dysgu a Datblygu mewn lle (Haf 2017), sy'n caniatáu i pob gweithiwr gael mynediad at systemau Dysgu a Datblygu ar unrhyw amser drwy ddyfeisiadau personol.

- 3.4 Disgwylir bod Gweithwyr Cefnogol gyda thrwydded yrru lawn a defnydd o gar. Wrth benodi, gofynna Derwen am gopi o drwydded yrru, tystysgrifau MOT ac yswiriant i'w cadw ar ffeil a nodi'r manylion ar daenlen. Fodd bynnag, nid oedd y daenlen yn gyflawn a chyfredol. Yn ogystal, nid oes trefn barhaus o sicrhau bod trwyddedau gweithwyr heb Gronni Pwyntiau Cosb, a all gynyddu risg i gleientiaid.
- 3.5 Mae'r Gwasanaeth wedi bod yn ddibynnol ar y Gwasanaeth Cefnogol (Cefnogaeth Gorfforaethol) i hysbysu Gweithwyr Cefnogol pryd y dylid adnewyddu eu tystysgrifau Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd. Wrth wirio'r system swyddi, gwelwyd bod oediadau rhwng dyddiadau darvoud ac adnewyddu. Mae adroddiad AGGCC yn atgyfnerthu hyn drwy argymhell i Derwen fod yn fwy rhagweithiol a dyfeisio system gadarn o roi rhybudd cynnar i weithwyr.
- 3.6 Gwiriwyd costau teithio sampl o weithwyr, gan eu dilyn yn ôl i'w taflenni amser, adroddiad sesiwn a chynllun gofal y cleient. Ymddengys bod y costau teithio'n briodol, ac nad oedd siwrneiau afresymol wedi eu hawlio, boed yn leoliad neu bellter. Fodd bynnag, gwelwyd anghysondeb mewn perthynas â hawlio costau, megis lluniaeth. Gall Gweithwyr Cefnogol hawlio hyd at symiau penodol tuag at costau lluniaeth eu hunain yn ddibynnol ar yr amser o'r dydd, ond gwelir ceisiadau yn uchafu'r trothwy yma.
- 3.7 O'r sampl o daflenni amser a wiriwyd, gwelwyd rhan amlaf nad oedd llofnod y cleient/Rheolwr Achos arnynt, er bod gofyniad iddynt ei arwyddo ar ôl pob sesiwn.
- 3.8 Ar gyfer sampl o Weithwyr Cefnogol, gwiriwyd y ffurflenni costau teithio a'r amserlenni gwaith er mwyn dethol cleient, gan ddilyn yr adroddiad sesiwn yn ôl i'r Cynllun Gofal i weld os ydynt yn cyd-fynd. Yn gyffredinol, gwelwyd bod yr adroddiadau sesiwn yn unol â'r Cynllun Gofal, megis mynd i nofio, mynd i gerdded ayyb. Fodd bynnag, gwelwyd enghraifft o gleient yn ymweld â chaffis, er bod y Cynllun Gofal yn dweud yn benodol na chaiff y cleient fwyta dim tra gyda Gweithwyr Cefnogol. O'r sampl o Weithwyr Cefnogol a wiriwyd, gwelwyd nad oeddynt wedi arwyddo Cynllun Gofal eu cleient, felly nid oes prawf bod eu cynnwys yn wybodus i'r Gweithwyr.
- 3.9 O'r hyn a ellir ei weld o'r adroddiadau sesiwn, ymddengys fod y Gweithwyr Cefnogol yn cyflawni gofynion ac anghenion y cleient. Fodd bynnag, rhaid cymryd i ystyriaeth y ffaith nad yw'r adroddiad sesiwn yn dangos y darlun cyfan, ac nad oes modd i'r archwiliad gwmpasu sgiliau meddal y Gweithwyr Cefnogol sy'n allweddol i gyflawni anghenion y cleient.
- 3.10 Wrth wirio'r Cynlluniau Gofal ac asesiadau risg, gwelwyd bod nifer ohonynt bellach wedi dyddio. Mae Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn mynegi'r angen i adolygu'r cynlluniau yn gyson. Yn ogystal, gwelwyd un Cynllun yn cyfeirio at gleient droeon gydag enw anghywir, gall awgrymu nad yw'r Cynlluniau yn cael eu darllen yn aml neu y defnyddir "cut & paste" o gynllun arall. Fel rhan o gynllun gweithredu archwiliad y AGGCC, cytunodd Derwen i adolygu a diweddarau'r Cynlluniau Gofal, proffil y cleient ac asesiadau risg.

3.11 Disgwylir i'r Gweithwyr Cefnogol dderbyn 4 sesiwn goruchwyliaeth yn flynyddol. Fodd bynnag, amlygodd archwiliad AGGCC nad yw'r sesiynau wedi eu gwasgaru drwy'r flwyddyn, fel y disgwyl. Erbyn hyn, mae taenlen mewn lle yn monitro'r dyddiadau. Fodd bynnag, mae'n gynamserol i weld pa mor gadarn yw'r trefniadau newydd ar amser yr archwiliad yma.

4. Barn yr Archwiliad

(C) Barn yr Archwiliad yw na ellir datgan sicrwydd o briodoldeb yn nhrefniadau Gweithwyr Cefnogol gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle. Mae'r Gwasanaeth wedi ymrwmo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- Sicrhau bod Gweithwyr Cefnogol wedi derbyn hyfforddiant arbenigol sy'n cyd-fynd a gofynion asesiadau risg y cleient.
- Ystyried trefniant o gynnal gwiriadau amserol ar drwyddedau.
- Parhau gyda'r drefn o ddyfeisio system i roi rhybudd cynnar am adnewyddu tystysgrifau Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd, yn unol â'r cynllun gweithredu sydd eisoes mewn lle.
- Atgoffa Gweithwyr Cefnogol o'r rheolau mewn perthynas â hawlio costau.
- Ail anfon llythyr i atgoffa Gweithwyr Cefnogol o'r angen i lofnodi amserlenni, gan nodi'r bwriad o anfon unrhyw amserlen sydd heb lofnod yn ôl.
- Cadw copi o Gynlluniau Gofal, proffiliau ac asesiadau risg wedi'i harwyddo gan bawb sydd ynghlwm i'r cleient, gan gynnwys y Gweithwyr Cefnogol.
- Mabwysiadu trefn o ddiweddarau Cynlluniau Gofal, proffiliau a asesiadau risg yn reolaidd.
- Parhau gyda'r drefn o gynnal goruchwyliaeth pob chwarter blwyddyn.

IECHYD ANIFEILIAID RHEOLEIDDIO

1. Cefndir

- 1.1 Mae'r uned Safonau Masnach yn rhan o'r gwasanaeth Gwarchod y Cyhoedd, sydd o fewn yr Adran Rheoleiddio. Un o ddyletswyddau Safonau Masnach yw rhoi sylw i iechyd a lles anifeiliaid o fewn sefydliadau amaethyddol megis ffermydd, marchnadoedd a chanolfannau casglu. Mae grant gan Lywodraeth Cymru wedi bod ar gael yn y gorffennol, a fu'n cyfrannu at gyllido'r gwasanaeth a ddarperir o ran Iechyd Anifeiliaid, ond y bu iddo ddiweddu yn ystod 2015/16. Mae'r ddarpariaeth bellach yn cael ei ariannu'n llawn o gyllideb yr uned Safonau Masnach.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.3 Bwriad yr archwiliad oedd asesu effeithiolrwydd y ddarpariaeth yn y maes iechyd a lles anifeiliaid, er mwyn sicrhau bod y Gwasanaeth yn parhau i lwyddo i gyflawni ei amcanion yn dilyn diweddiad y grant.
- 2.4 Roedd yr archwiliad yn cwmpasu gwirio'r trefniadau o ran cynllunio, cynnal y gwaith, monitro a'r defnydd o adnoddau, er mwyn sicrhau fod y Gwasanaeth yn cael ei ddarparu yn unol â'r Fframwaith Iechyd a Lles Anifeiliaid 2015-2017.

3. Prif Ddarganfyddiadau

- 3.1 Mae 6 swyddog yn gweithio yn y maes Iechyd a Lles Anifeiliaid. Fodd bynnag, nid yw dyletswyddau'r swyddogion yn gyfyngedig i'r maes yma'n unig, gan eu bod hefyd yn ymgymryd â gwaith mewn meysydd megis amaethyddiaeth a bwydydd anifeiliaid, hylendid bwyd - cynhyrchu sylfaenol a masnachu teg.
- 3.2 Gwelwyd fod cydweithio'n mynd rhagddo o fewn y maes, yn rhanbarthol ac yn genedlaethol, a bod cynlluniau ar y cyd wedi eu sefydlu sydd yn cyfrannu at sicrhau effeithlonrwydd y ddarpariaeth. Mae hyn yn hanfodol mewn hinsawdd ble mae gostyngiad anochel i'w weld mewn adnoddau. Er enghraifft, mae grant Llywodraeth Cymru wedi lleihau dros y blynyddoedd (o fod yn oddeutu £83,000 yn 2011/12), ac mae bellach wedi dod i ben yn gyfan gwbl.
- 3.3 Mae gofyn i'r gwasanaeth flaenoriaethu ymweliadau yn seiliedig ar risg y sefydliad amaethyddol (isel, cymedrol neu uchel), sy'n cael ei asesu'n unol â'r Cynllun Asesu Risg Cenedlaethol. Yn yr amserlen waith ar gyfer y flwyddyn gyfredol, mae oddeutu 730 sefydliad i'w ymweld â nhw; tua 30 sefydliad risg uchel, 510 cymedrol, a 190 isel.
- 3.4 Yn ogystal â chynnal ymweliadau arferol, mae gofyn i'r swyddogion gynnal gwaith ymatebol, delio gyda chwynion a cheisiadau am wasanaeth. Maent hefyd yn cynnig gwasanaeth 'tu hwnt i oriau' ar gyfer achosion o argyfwng. Gallai hyn olygu llithriad yn y rhaglen archwilio ar gyfer sefydliadau sydd â risg isel iddynt yn sgil diffyg adnoddau.
- 3.5 Gyda dros 2,000 o sefydliadau amaethyddol yng Ngwynedd, ynghyd â gostyngiad mewn adnoddau fel y soniwyd eisoes, mae'n hanfodol felly bod y swyddogion yn defnyddio'u gwybodaeth a'u deallusrwydd wrth ymdrin â'u gwaith o ddydd i ddydd.

- 3.6 Cofnodir canlyniadau ymweliadau mewn system gyfrifiadurol, Civica Flare, ond nid oes ffurflen ymweld o reidrwydd yn cael ei atodi i'r system ar gyfer y sefydliadau sy'n cydymffurfio'n llawn. Nid oedd amheuaeth wedi codi yng nghwrs yr archwiliad nad yw swyddogion yn cadw cofnodion llawn ar gyfer ymweliadau ble mae trosedd neu dor-rheolau wedi eu darganfod. Fodd bynnag, wedi trafod gyda'r Rheolwr, ystyrir y byddai'n arfer dda i gadw cofnod electroneg lawn o bob ymweliad.
- 3.7 Nid yw'r gwasanaeth yn cyflawni'r mesur perfformiad o ran nifer ymweliadau â busnesau newydd. Fodd bynnag, mae'r tîm yn llawn ymwybodol o hyn, ac fel y soniwyd yn y pwyntiau uchod, yn yr hinsawdd sydd ohoni mae blaenoriaethu ar sail risg yn hanfodol.
- 3.8 Nid yw'r uned Safonau Masnach o reidrwydd yn derbyn gwybodaeth uniongyrchol am fusnesau newydd sydd yn cael eu sefydlu. Trafodwyd felly'r posibilrwydd o dderbyn gwybodaeth gan wasanaethau eraill y Cyngor, er enghraifft y gwasanaeth Refeniw - Trethi a Budd-dal (Trethi Busnes).
- 3.9 Derbyniwyd tystiolaeth bod y gwasanaeth yn cyflawni'r mesur perfformiad o ran ymweld â 100% o sefydliadau sydd â risg uchel iddynt. Mae sylw teilwng hefyd yn cael ei roi i gwynion ac achosion o gamymddygiad mewn sefydliadau.

4. Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb yn nhrefniadau Iechyd Anifeiliaid gan fod rheolaethau wedi eu sefydlu, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae'r gwasanaeth wedi ymrwymo i weithredu'r canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- Sicrhau bod y ffurflen ymweld sy'n cael ei roi i'r sefydliad a archwilir yn cael ei atodi i'r system Civica ar gyfer pob ymweliad, boed y canlyniad yn dangos eu bod yn cydymffurfio'n llawn neu beidio.
- Sefydlu trefniant o dderbyn gwybodaeth gan wasanaethau eraill y Cyngor, neu gan Lywodraeth Cymru, ynglŷn â busnesau newydd, gan adolygu'r trefniadau ar gyfer ymweliadau yn ddibynnol ar nifer a natur y busnesau hynny.